

Ο.Λ.Μ.Ε.

Ερμού & Κορνάρου 2
ΤΗΛ: 210 32 30 073 – 32 21 255
FAX: 210 32 27 382
www.olme.gr
e-mail: olme@otenet.gr

Αθήνα, 30/1/08

ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΛΜΕ

Με αφορμή το πρόσφατο τραγικό γεγονός του θανάτου της δεκατετράχρονης μαθήτριας στην Πτολεμαΐδα από χρήση ναρκωτικής ουσίας η ΟΛΜΕ επανέρχεται στο θέμα της πρόληψης της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών στο σχολείο και επισημαίνει:

-Τα δεδομένα των πρόσφατων ερευνών για τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών είναι πολύ ανησυχητικά. Υπάρχει μετατόπιση της χρήσης και των θανάτων σε μικρές ηλικίες, παρατηρείται μεγάλη εξάπλωση και μετατόπιση του προβλήματος από τα αστικά κέντρα στην επαρχία και στροφή, των νέων κυρίως χρηστών, σε φτηνές συνθετικές ναρκωτικές θανατηφόρες ουσίες.

-Ο ρόλος του σχολείου στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του ατόμου είναι πολύ σημαντικός. Το σχολείο πρέπει να είναι φορέας μετάδοσης όχι μόνο γνώσης, αλλά και αντιλήψεων, στάσεων, συμπεριφορών και κοινωνικοποίησης των νέων ανθρώπων. Η μονομερής έμφαση στο περιεχόμενο του αναλυτικού προγράμματος είναι ανεπαρκής. Οι στόχοι του σχολείου θα πρέπει να είναι πολύ ευρύτεροι και ασφαλώς, να συμπεριλαμβάνουν και την προάσπιση και προαγωγή της σωματικής και ψυχικής υγείας των νέων.

- Η πρόληψη της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών πρέπει να γίνεται με ολοκληρωμένα προγράμματα παρέμβασης στο πλαίσιο των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας που θα στοχεύουν:

- στην καλλιέργεια των προσωπικών και κοινωνικών δεξιοτήτων που λειτουργούν ως προστατευτικοί παράγοντες απέναντι στη χρήση ουσιών όπως επικοινωνία, αυτοεκτίμηση, υπευθυνότητα, λήψη αποφάσεων μετά από κριτική σκέψη, αναγνώριση, έκφραση και διαχείριση συναισθημάτων, επίλυση συγκρούσεων, αντίσταση σε πιέσεις κ.ά.,
- στη δημιουργία κλίματος ομαδικότητας, συνεργασίας και αλληλεγγύης στην τάξη, συνθήκης που ευνοεί τη μάθηση και την προσωπική εξέλιξη,
- στη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου,
- στην αντικειμενική ενημέρωση και στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τη χρήση και την κατάχρηση των εξαρτησιογόνων ουσιών.

-Οι πιο κατάλληλοι να αναλάβουν και να εφαρμόσουν προγράμματα πρόληψης είναι οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου υπό την προϋπόθεση όμως ότι έχουν επιμορφωθεί κατάλληλα και εφόσον έχουν τη διάθεση να εργαστούν για την πραγμάτωση των στόχων των προγραμμάτων αυτών.

Η εμπειρία μας έχει δείξει ότι για την επιτυχή έκβαση ενός προγράμματος δεν αρκεί το κύρος του ειδικού επιστήμονα που είναι άγνωστος στους μαθητές και δεν έχει αναπτύξει μαζί τους δεσμούς αλληλοαποδοχής και εμπιστοσύνης. Η Αγωγή Υγείας προϋποθέτει τέτοιους δεσμούς και αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί στον επιθυμητό βαθμό, αν δεν έχει διαμορφωθεί μια θετική σχέση μεταξύ των συμμετεχόντων στη μαθησιακή διαδικασία.

Οι εκπαιδευτικοί του σχολείου έχουν και ένα άλλο πλεονέκτημα: γνωρίζουν -ή τουλάχιστον έχουν τη δυνατότητα να γνωρίζουν- τα παιδιά και τους /τις εφήβους όχι ως ομάδα με κάποια κοινά χαρακτηριστικά αλλά ως συγκεκριμένα πρόσωπα το καθένα με την προσωπική του ιστορία, τις ιδιαιτερότητες του χαρακτήρα και της συμπεριφοράς, τα ενδιαφέροντα και τις ανησυχίες του. Η καθημερινή επαφή στην τάξη και στους άλλους χώρους του σχολείου επιτρέπει τη διαμόρφωση μιας πιο ολοκληρωμένης εικόνας των ιδιαιτεροτήτων τους και κατά συνέπεια το σχεδιασμό ολοκληρωμένων παρεμβάσεων, που λαμβάνουν υπόψη τους και σέβονται τις ιδιαιτερότητες αυτές, αλλά συνεκτιμούν και το ήδη διαμορφωμένο στο χώρο του σχολείου παιδαγωγικό κλίμα και την κουλτούρα του.

Τι γίνεται όμως σήμερα στο σχολείο;

Τα προγράμματα Αγωγής Υγείας στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση μέχρι σήμερα γίνονται εκτός ωρολογίου προγράμματος και σε προαιρετική βάση από εκπαιδευτικούς και μαθητές.

-Η προαιρετική και κυρίως η εκτός αναλυτικού και ωρολογίου προγράμματος εφαρμογή τους έχει ως επακόλουθο τη μικρή συμμετοχή σχολικών μονάδων, εκπαιδευτικών και μαθητών σε αυτά. Αποτέλεσμα είναι να μην υπάρχουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης για όλους τους μαθητές, γεγονός που όχι απλώς αναπαράγει, αλλά και ενισχύει τις κοινωνικές ανισότητες στην εκπαίδευση και την υγεία, όχι μόνο επειδή ο συγκεκριμένος τρόπος εφαρμογής δεν καλύπτει ολόκληρο το μαθητικό πληθυσμό αλλά, κυρίως, επειδή δεν καλύπτει αυτούς τους μαθητές/μαθήτριες που προέρχονται από τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα και συνεπώς έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη.

-Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε τέτοιου τύπου μαθησιακές διαδικασίες είναι ελλιπέστατη. Έχουν επιμορφωθεί ελάχιστοι/-ες εκπαιδευτικοί σε σχέση με τις ανάγκες και κυρίως από φορείς εκτός ΥΠΕΠΘ όπως Κέντρα Πρόληψης του ΟΚΑΝΑ, ΚΕΘΕΑ κ.ά., άλλοτε σε συνεργασία και άλλοτε όχι με το ΥΠΕΠΘ. Η επιμόρφωση είναι αποσπασματική, χωρίς σχεδιασμό και διερεύνηση των αναγκών. Δεν υπάρχει ανατροφοδότηση και συνέχεια.

- Ο ρόλος των Υπευθύνων Αγωγής Υγείας είναι υποβαθμισμένος και δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που συναντούν διοικητικά και γραφειοκρατικά εμπόδια στην άσκηση του έργου τους.

-Υπάρχει εκπαιδευτικό - διδακτικό υλικό το οποίο διανεμήθηκε στα σχολεία χωρίς να επιμορφωθούν σε αυτό οι εκπαιδευτικοί και χωρίς να αξιολογηθεί κατά την εφαρμογή του.

-Το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα, το οποίο είναι έντονα ανταγωνιστικό, εξετασιοκεντρικό, δασκαλοκεντρικό, με ασφυκτικά αναλυτικά και ωρολόγια προγράμματα όχι μόνο δε συμβαδίζει με το πνεύμα της Αγωγής Υγείας, αλλά, ιδιαίτερα στο επίπεδο της λυκειακής βαθμίδας, ακυρώνει και οποιαδήποτε προσπάθεια επίτευξης των στόχων της. *Τα τελευταία χρόνια η συμμετοχή σχολείων, εκπαιδευτικών και μαθητών είναι φθίνουσα, ενώ οι ανάγκες συνεχώς αυξάνονται.*

- Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων, που ιδρύθηκαν «στα χαρτιά» από το 1990! με κύριο στόχο την εφαρμογή, στήριξη και παρακολούθηση προγραμμάτων ψυχικής υγείας για τους μαθητές/-τριες και την ψυχοκοινωνική κάλυψη των αναγκών των σχολικών μονάδων, εδώ και οκτώ χρόνια από την λειτουργία τους και 18 (!) από τη νομοθέτησή τους, παραμένουν μόνο 15 σε όλη την Ελλάδα. Αλλά και αυτοί που λειτουργούν δεν έχουν πλήρως στελεχωθεί, όπως προβλέπεται, με ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, παιδοψυχιάτρους και εκπαιδευτικούς, ενώ η χρηματοδότησή τους είναι από ανεπαρκέστατη έως μηδενική!

-Το μνημόνιο συνεργασίας το οποίο υπογράφηκε λίγο πριν τις εκλογές του 2004 μεταξύ ΥΠΕΠΘ και Υπ. Υγείας και Πρόνοιας και αφορούσε τους όρους συνεργασίας μεταξύ των δύο Υπουργείων για την πρόληψη της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών στα σχολεία, με ευθύνη του ΥΠΕΠΘ και της κυβέρνησης συνολικά δεν εφαρμόστηκε ποτέ. Έτσι δεν είναι ξεκαθαρισμένο και οριοθετημένο, ποιος φορέας έχει τη δυνατότητα να εφαρμόζει προγράμματα Αγωγής Υγείας στο σχολείο και με ποιες προϋποθέσεις.

-Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων είναι ανεπαρκέστατη.

Τι πρέπει να γίνει

-**Κεντρικός σχεδιασμός** των διαδικασιών ένταξης της Αγωγής και Προαγωγής της Υγείας στα σχολεία με στόχο το συντονισμό των ενεργειών και την αποτελεσματικότερη λειτουργία της στο σχολείο.

-Να δημιουργηθεί ένα **κεντρικό συντονιστικό όργανο**, στο οποίο θα συμμετέχουν εκπρόσωποι του ΥΠΕΠΘ, εκπρόσωπος του Υπουργείου Υγείας, της ΟΛΜΕ, του Π.Ι και αρμόδιων φορέων, που έχουν συσταθεί με αντικείμενο την Α.Υ, πανεπιστημιακών σχολών κ.ά. Το παράδειγμα της Κύπρου έδειξε τα θετικά αποτελέσματα που μπορεί να προκύψουν από μια τέτοια πρακτική.

-**Αναμόρφωση των σχολικών προγραμμάτων**, ώστε η Αγωγή Υγείας να ενταχθεί στο ωρολόγιο πρόγραμμα, για να δίνεται η δυνατότητα να συμμετέχουν όλοι οι μαθητές/-τριες και σε όλη τη διάρκεια της σχολικής τους ζωής (ένταξη της Αγωγής Υγείας στο ωρολόγιο πρόγραμμα για 2 ώρες την εβδομάδα). Σε αυτό το πλαίσιο, οι μαθητές/-τριες θα επιλέγουν τις δραστηριότητες και τα προγράμματα που θα υλοποιούν, σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς του σχολείου. Η Αγωγή Υγείας δεν πρέπει να είναι ένα ακόμη μάθημα αλλά ούτε μια δραστηριότητα έξω από το ωρολόγιο σχολικό πρόγραμμα.

-**Επανεξέταση της ύλης και των σχολικών βιβλίων**, ώστε θέματα αγωγής υγείας να διαχέονται σε μαθήματα όλων των τάξεων του δευτεροβάθμιου σχολείου.

-Προώθηση στο σχολείο **δραστηριοτήτων** για διάφορα θέματα Αγωγής και Προαγωγής της Υγείας (εκδηλώσεις, εκθέσεις, καμπάνιες κ.ά.).

-Παρεμβάσεις στο **φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον** του σχολείου, ώστε αυτό να προάγει την υγεία των νέων.

-Ουσιαστική **στήριξη** των Υπευθύνων Αγωγής Υγείας και αναβάθμιση του ρόλου τους.

-Ίδρυση και λειτουργία **Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων** σε κάθε περιοχή (δήμο ή δημοτικό διαμέρισμα για τους μεγάλους δήμους) με πλήρη στελέχωση και τη χρηματοδότηση που απαιτείται για την επαρκή λειτουργία τους.

-**Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών** σε θέματα Αγωγής και Προαγωγής της Υγείας (στις βασικές σπουδές, στην εισαγωγική επιμόρφωση, στην ετήσια επιμόρφωση και σε ταχύρυθμες επιμορφώσεις).

- **Στήριξη των εκπαιδευτικών** που υλοποιούν προγράμματα Αγωγής Υγείας.

-Δημιουργία **δικτύων συνεργασίας** με τους γονείς, με υπηρεσίες και φορείς της ευρύτερης κοινότητας.

Όλα αυτά, για να υλοποιηθούν ικανοποιητικά, απαιτούν ένα διαφορετικό σχολείο, με δημοκρατία, με σεβασμό των δικαιωμάτων της εκπαιδευτικής κοινότητας, ένα σχολείο με κύριο προσανατολισμό στον παιδαγωγικό του ρόλο, χωρίς τον εξεταστικό και ανταγωνιστικό προσανατολισμό που ισχύει ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια.

Ο Πρόεδρος

Γρ. Καλομοίρης

Για το ΑΣΥΠΕΠΘ ΟΛΜΕ

Ο Γ. Γραμματέας

Κώστας Μπίοκος